

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»

Розробник	Денищич Т.А.
Завідувач кафедри розробника	Шестопалова Т.П.
Завідувач кафедри спеціальності	Оглобліна М.В.
Гарант освітньої програми	Оглобліна М.В.
Директор медичного інституту	Грищенко Г.В.
Начальник НМВ	Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Українська мова (за професійним спрямуванням)	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	226 «Фармація, промислова фармація»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Фармація»	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1-й	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	-	
	36 54	
Відсоток аудиторного навантаження	40 %	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Іспит – 1-й семестр	

1.1. Програма вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація».

1.2. Предметом навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема у фармацевтичній галузі охорони здоров'я.

Об'єкт становлять: 1) основи сучасного професійного мовлення, 2) фармацевтична й медична термінологія, 3) правила укладання фахової документації, 4) культура наукової та професійної української мови, 5) актуальні види професійної мовленнєвої діяльності.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета навчальної дисципліни – сформувати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування майбутніх фахівців у фармацевтичній галузі охорони здоров'я, виробивши навички практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами, а також продовжити (зі школи) формування національно свідомої мовної особистості, яка вільно володіє усіма засобами рідної мови в процесі комунікації, відзначається свідомим ставленням до мови, високою мовною компетентністю і готовністю до подальшого професійно орієнтованого навчання.

2.2. Основні завдання дисципліни:

1) забезпечити здобуття знань про основи професійного спілкування фармацевтів у галузі охорони здоров'я, його норми та правила, шляхи їх застосування;

2) сприяти оволодінню особливостями української літературної мови, дотриманню вимог усного і писемного мовлення, навичок комунікативно виправданого користування засобами мови в різних ситуаціях під час створення висловлювань з дотриманням українського мовного етикету сучасного фахівця у фармацевтичній галузі;

3) формувати вміння і навички використання мовних знань в фармацевтичній практиці;

4) виробити вміння сприймати мову як явище, що має етичну й естетичну цінність;

5) формувати вміння щодо написання, складання та перекладу текстів медичного спрямування;

6) навчити доцільно застосовувати отримані теоретичні знання до практики укладання фахової документації;

7) виробити концептуальне розуміння основних теоретичних засад культури ділового та професійного писемного мовлення, розвиток на їх основі стійких практичних навичок грамотного спілкування в сфері професійної комунікації;

8) виховувати повагу до української літературної мови, її культури, формувати професійно-комунікативну компетентність.

2.3. Передумови вивчення дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)»:

а) ґрунтується на отриманих під час навчання в закладах загальної середньої освіти базових знаннях із сучасної української літературної мови й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології);

б) закладає основи фахової мови фармацевта, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

в) розширює комунікативну компетентність майбутнього фахівця у фармацевтичній галузі охорони здоров'я, розвиває навички ефективної професійної комунікації, сприяє опануванню особливостей фахової мови;

г) забезпечує вивчення всіх дисциплін циклу загальної й професійної підготовки згідно з освітньо-професійною програмою «Фармація».

2.4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів у освітньо-професійній програмі «Фармація»). Згідно з вимогами програми дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» забезпечує набуття студентами компетентностей:

- інтегральна:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній фармацевтичній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

- загальні (відповідає загальним компетентностям ОП «Фармація»:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- здатність спілкуватися державною та іншою мовою як усно, так і письмово (ЗК 3);
- уміння виявляти та вирішувати проблеми (ЗК 5);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 6);
- здатність до міжособистісної взаємодії та командної роботи (ЗК 7);
- здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо (ЗК 8);
- здатність вчитися і бути сучасно навченим (ЗК 9);
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 11);
- здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, дотримуватись та пропагувати здоровий спосіб життя (ЗК 12).

- спеціальні (фахові, предметні) (відповідає фаховим компетентностям ОП «Фармація»:

- здатність використовувати законодавчу базу України та дотримуватись вимог належних практик щодо здійснення професійної діяльності (ФК 1);
- здатність проводити інформативну, санітарно-гігієнічну та санітарно-просвітницьку роботу серед населення (ФК 4);
- здатність надавати фармацевтичну допомогу споживачам фармацевтичних послуг (ФК 5);
- здатність проводити дослідження у практичній професійній діяльності на відповідному рівні (ФК 12).

2.5. Результати навчання:

– *Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна* (відповідає програмним результатам навчання ОП «Фармація»:

- застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності (ПРН 1);

- уміння спілкуватись науковою та професійною мовою, включаючи усну та письмову комунікацію українською мовою та однією із поширених європейських мов. Аналізувати тексти фахової спрямованості та перекладати іншомовні інформаційні джерела (ПРН 2);
- проводити санітарно-освітню та інформаційну роботу серед населення та медичних працівників (ПРН 7);
- використовувати різноманітні методи, зокрема сучасні інформаційні та комунікаційні технології, для ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях (ПРН 10).

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

ЗНАТИ:

- норми сучасної української літературної мови (орфографічні, лексичні, орфоепічні, граматичні, стилістичні, пунктуаційні);
- основи усного й писемного професійного спілкування;
- особливості використання засобів невербальної комунікації;
- загальні вимоги до складання й оформлення документації щодо особового складу, довідково-інформаційних документів та документів фармацевтичного спрямування відповідно до чинних державних стандартів та інших нормативних документів;
- основи культури фахового мовлення;

УМІТИ:

- правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у фармацевтичній діяльності;
- оперувати невербальними засобами комунікації залежно від мети й ситуації спілкування;
- володіти термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словникам;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти офіційно-ділового й наукового стилів;
- аналізувати доцільність використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів.
- створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети;
- складати різні типи адміністративно-канцелярських та фармацевтичних документів, правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їхню специфіку;
- послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури фахівця фармацевтичної галузі.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Державна мова – мова професійного спілкування. Діагностична робота	-	2	2
2	Стилї сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні працівників фармацевтичної галузі	-	2	2
3	Лексичний аспект професійної мови спеціалістів сфери охорони здоров'я фармацевтичного сектору. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні		2	2
4	Орфографічні норми сучасної української літературної мови		2	2
5	Основи культури української мови. Комунікативні ознаки культури спілкування. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії	-	2	2
6	Морфологічний аспект професійної мови працівників фармацевтичної галузі (особливості вживання й правопису іменників, прикметників, займенників)	-	2	2
7	Морфологічний аспект професійної мови (особливості вживання й правопису числівників і дієслів)	-	2	2
8	Синтаксичний аспект професійної мови фармацевтів. Колоквіум з лексикології й фразеології	-	2	8
9	Спілкування як інструмент професійної діяльності фахівців сфери охорони здоров'я фармацевтичного сектору	-	2	2
10	Риторика і мистецтво презентації	-	2	2
11	Культура усного фахового спілкування фармацевтичних працівників: загальні вимоги й жанрово-видові особливості. Виголошення промови	-	2	8
12	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	-	2	2
13	Документація з кадрово-контрактних питань	-	2	2
14	Довідково-інформаційні документи. Укладання документів	-	2	2
15	Професійна документація працівників фармацевтичної галузі.	-	2	8

	Особливості її складання та оформлення.			
16	Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні	-	2	2
17	Термінологія в професійному мовленні фармацевта. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української фармацевтичної й медичної термінології	-	2	2
18	Проблеми перекладу і редагування професійних наукових текстів. Підсумкова контрольна	-	2	2
	Усього за курсом	0	36	54

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. План практичних занять

№ з/п	ТЕМА/ПЛАН	Кількість годин
1	Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Професійно-комунікативна компетентність. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.	2
2	Тема 2. Стили сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні працівників фармацевтичної галузі Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.	2
3	Тема 3. Лексичний аспект професійної мови спеціалістів сфери охорони здоров'я фармацевтичного сектору. Фразеологічні одиниці у фаховому мовленні Використання синонімів і паронімів у професійному мовленні. Визначення синоніма, синонімії, синонімічного ряду. Види синонімів. Види лексичних синонімів. Визначення пароніма. Ненормативність як основна причина помилок на вживання паронімів. Вживання слів іншомовного походження в професійному мовленні. Лексика української мови за походженням. Характерні риси давніх та новітніх запозичень. Правила вживання іншомовних слів. Фразеологія ділової української мови. Мовні кліше, їх ознаки. Відмінність мовних кліше від загальномовних фразеологізмів.	2
4	Тема 4. Орфографічні норми сучасної української літературної мови Правила вживання м'якого знака й апострофа. Чергування голосних і приголосних в українській мові. Спрощення приголосних. Складні випадки правопису слів іншомовного походження. Написання великої літери	2
5	Тема 5. Культура мовлення як складник професійного іміджу фармацевта (провізора). Комунікативні ознаки культури спілкування. Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови. Комунікативна професіограма фахівця. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул	2
6	Тема 6. Морфологічний аспект професійної мови працівників фармацевтичної галузі (особливості вживання й правопису іменників, прикметників, займенників) Рід іменників на позначення професій і посад жінок. Визначення граматичного роду складноскорочених слів і невідмінюваних іменників іншомовного походження. Специфіка вживання відмінкових закінчень родового, давального, знахідного, кличного відмінків.	2

	<p>Змістова виправданість використання ступенів порівняння якісних прикметників, синонімія їх форм. Межі вживання присвійних прикметників, заміна їх іменником у родовому відмінку належності.</p> <p>Особливості використання займенників у різних видах документів. Обмеження на вживання окремих розрядів займенників у документах.</p>	
7	<p>Тема 7. Морфологічний аспект фармацевтичної професійної мови (числівник, дієслово, форми дієслова)</p> <p>Запис цифрової інформації в документах. Сполучуваність числівників з іменниками. Складні випадки відмінювання числівників. Мовні формули на позначення часу.</p> <p>Використання теперішнього часу в значенні інших часів. Інфінітив у значенні наказового способу. Дієслівні форми на -но, -то в документах. Дієприкметникові й дієприслівникові форми в професійних текстах.</p>	2
8	<p>Тема 8. Синтаксичний аспект професійної мови фармацевтів. Колоквіум з лексикології й фразеології</p> <p>Варіанти відтворення українською мовою російських словосполучень з прийменниками по, при. Синонімічні прийменникові та безприйменникові конструкції. Змістова й стилістичне значення порядку слів у реченні. Граматична і логічна координація підмета і присудка. Розщеплення присудка.</p>	2
9	<p>Тема 9. Спілкування як інструмент професійної діяльності фахівців сфери охорони здоров'я фармацевтичного сектору</p> <p>Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.</p>	2
10	<p>Тема 10. Риторика і мистецтво презентації</p> <p>Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування.</p> <p>Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення.</p> <p>Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати. Вебінар як форма мовленнєвої комунікації у фармацевтичній галузі.</p>	2
11	<p>Тема 11. Культура усного фахового спілкування фармацевтичних працівників: загальні вимоги й жанрово-видові особливості. Виголошення промови</p> <p>Особливості усного спілкування. Способи впливу на пацієнта/клієнта під час безпосереднього спілкування. Комунікація в кризових і конфліктних ситуаціях. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Етикет розмови з клієнтами та співробітниками. Виголошення промови</p>	2
12	<p>Тема 12. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації</p> <p>Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.</p>	2
13	<p>Тема 13. Документація з кадрово-контрактних питань</p> <p>Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв.</p>	2

	Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода.	
14	Тема 14. Довідково-інформаційні документи Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг з протоколу.	2
15	Тема 15. Професійна документація фармацевта Особливості документообігу в фармацевтичній галузі. Загальний огляд вузькоспеціальних документів. Вимоги до оформлення та принципи побудови. Поняття про контракт фармацевтичного працівника як різновид трудового договору, написання посадової інструкції, оформлення бланка рецепта. Візитна картка як атрибут ділової комунікації фармацевта (провізора).	2
16	Тема 16. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні Становлення і розвиток наукового стилю української мови. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. Анотування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті в медичних часописах. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової роботи. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Науковий етикет.	2
17	Тема 17. Українська термінологія в професійному мовленні фармацевта Українська фармацевтична термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів. Професіоналізми й номенклатурні назви. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.	2
18	Тема 18. Проблеми перекладу й редагування наукових текстів Форми і види перекладу. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів. Особливості редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань. Підсумкова контрольна робота	2

4.2. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (СРС)

№ з/п	Види навчальної діяльності	К-сть годин
1	Підготовка до практичних занять	30
2	Колоквіум з лексикології й фразеології	8
3	Укладання документів	8
4	Промова за фаховою тематикою	8
	Разом	54

Вимоги до самостійної роботи

4.2.1. Підготовка до практичних занять

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання контрольних та проблемних питань до кожного практичного завдання та виконання вправ і завдань відповідно до запропонованого алгоритму чи зразку. Підготовка відповіді до проблемного питання обов'язково включає ознайомлення студентів з основною та додатковою літературою згідно з темою. Виконання вправ і завдань сприятиме формуванню стійких навичок нормативного українського фахового мовлення.

4.2.2. Підготовка до аудиторної перевірки з фразеології та слововживання

В окремому зошиті студенти конспектують (або роблять копії) типові мовні російсько-українські звороти (за посібником М.Г. Зубкова Сучасне українське ділове мовлення. Харків : Торсінг, 2015. С. 325–335; 346–360).

Зошит ділиться навпіл, у першій колонці записуються вирази російською мовою, у другому – їх переклад українською.

Інша частина зошита – стислий конспект словникових статей монографії Антоненка-Давидовича Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Українська книга, 2007. 332 с.

Перевірка з фразеології та слововживання проводиться аудиторно. Студенти усно перекладають сталі звороти з російської мови українською, пояснюють відмінності в лексичному значенні паронімів і синонімів (по 10 зворотів і 10 пар слів на кожного студента).

4.2.3. Укладання документів за чинними стандартами

Зразки документів студенти оформлюють на аркушах А-4 і збирають в окрему теку. Тексти документів (залежно від виду документа) повинні бути надруковані (14 кегль, 1,5 інтервалу) або написані власноруч каліграфічним почерком.

Студенти повинні підготувати такі документи:

- автобіографію;
- внутрішню заяву на ім'я ректора університету;
- зовнішню заяву про влаштування на роботу;
- доручення;
- розписку;
- пояснювальну записку;
- оголошення про проведення конференції;
- резюме (датоване 2036 р.)

4.2.4. Виголошення й аналіз промови фахової тематики

Виконання завдання передбачає роботу за таким планом:

- вибрати тему промови (пропоновану або за власним вибором);
- опрацювати необхідний матеріал;
- скласти тези виступу;
- продумати використання невербальних засобів комунікації під час виступу;
- проаналізувати виступ.

Орієнтовні теми

1. Інтернет і сучасне самолізування: за і проти.
2. Аборт: вбивство чи порятунок?
3. Евтаназія: морально-правові аспекти.
4. Клонування і майбутнє людства.
5. Емоційний стан людини як фактор використання ненормативної (інвективної) лексики .
6. Слово лікаря як зцілювальна сила.

7. Нетрадиційні методи лікування: за і проти.
8. Щеплення: за і проти.
9. Гіпокінезія – проблема ХХІ століття.
10. Їсти, щоб жити, чи жити, щоб їсти.
11. Алергія – побічне дитя прогресу.
12. Про голодування, дієти та пости.

4.2.5. Зразок варіанта контрольної роботи I варіант

- 1. Словники в професійному мовленні. Типи і функції словників.**
- 2. Основні закони спілкування.**
- 3. Поставте подані іменники в кличному відмінку.**

Пан аптекар, Іван Федорович, колега Ілля, знахар, Євгенія Іллівна, професор Слабуха, Сергій Ілліч, Любов Іванівна, Ілля Олегович, викладач, пацієнт Марченко, провізор Олександра, пан суддя, Джек Сабринович.

- 4. Утворіть форму родового, давального відмінка однини належних чоловікам і жінкам прізвищ (імена доберіть самостійно).**

Слабуха, Чухрай, Косорога, Бевзенко.

- 5. Поставте іменники в родовому відмінку однини, поясніть написання.**

Коронавірус, провізор, діатез, вазелін, кашель, нежить, бальзам, бланк, токсикоз, телефон, флегматик, рецепт, документ, бюлетень, окис, плач, пацієнт.

- 6. Визначте рід наведених іменників, доберіть до них прикметники.**

Нежить, ВООЗ, ступінь, кір, степінь, бері-бері, альма-матер, АТО, дріб, біль, Кіліманджаро, ЄС, ківі, сулугуні.

- 7. Поставте наголоси в словах.**

Медикамент, фармація, лікарський, бюлетень, бородавка, визвольний, помилка, рукопис, рукописний, навчання, запитання, видання, кілометр, барометр, анонім.

Зразок практичного заняття

ТЕМА. Стилі сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні працівників фармацевтичної галузі

ПЛАН

- 1.** Поняття “мовний стиль”, “функціональний стиль”, “стилістична норма”.
- 2.** Функціональні стилі сучасної української літературної мови та сфери їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
- 3.** Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.

Список рекомендованої літератури

1. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : [навчальний посібник]. Київ : АртЕк, 2002. С. 26-38.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел]. Київ : Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. 602 с.
3. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : [навчальний посібник для вузів]. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 536 с.
4. Єщенко Т.А. Фахове мовлення фармацевта : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами I курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація»]. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 110 с.
5. Культура фахового мовлення : навчальний посібник / [за ред. Н. Д. Бабич]. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. С. 14-43.
6. Массалов М.П. Сучасна українська ділова мова : навч. посіб. для студ.-медиків. Запоріжжя, 2008. 210 с.

7. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс : [навчальний посібник]. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 21-31.
8. Світлична Є. І., Берестова А. А., Тележкіна О. О. Фахова мова фармацевта підручник. Харків : Тім Пабліш Груп, 2012. 260 с.
9. Український правопис / НАН України : Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови. Київ : Наукова думка, 2017. 288 с.
10. Фармацевтична енциклопедія / Гол. ред. ради та автор передмови В. П. Черних; Національний фармацевтичний університет України. Київ : МОРІОН, 2010. 1632 с.
11. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2010. 696 с.

Контрольні питання

1. Що таке стиль? Чим викликана поява стилів мовлення?
2. Від чого залежить вибір стилю мовлення?
3. Які основні стилі сучасної української мови вам відомі?
4. З чим пов'язано повернення конфесійного стилю мовлення? Які його основні ознаки?
5. Розкрийте особливості епістолярного стилю мовлення.
6. У якому стилі мовні штампи є стилістичним засобом, а не помилкою?
7. Які стилі здебільшого функціонують у сфері писемного мовлення?
8. Чи допускається взаємопроникнення стилів? Наведіть приклади.
9. Якими стилями мовлення послуговуються в професійній діяльності фармацевта/провізора?

Практичні завдання

Завдання 1. Заповніть таблицю.

Стилi мовлення, підстилi	Жанри, у яких стиль реалізується	Мета мовлення, призначення	Сфера використання	Основні ознаки стилю	Мовні особливості стилю

Завдання 2. Прочитайте наведений уривок. Визначте, до якого стилю/підстилю він належить, доведіть. Перекладіть українською мовою.

Сегодня существуют разные определения клинической фармакологии, сформулированные ведущими специалистами в этой области медицины. В своей основе они едины: клиническая фармакология – это наука о действии лекарственных средств на организм человека. «Клиническая фармакология – это наука, занимающаяся изучением клинически и экономически эффективного и безопасного применения лекарств у человека».

Значимость клинической фармакологии определяется:

- значительным количеством лекарственных средств на фармацевтическом рынке России;
- большим количеством ЛС с недоказанной эффективностью и безопасностью;
- неоднородностью популяции и значительной вариабельностью генетически детермированных ответов на введение лекарств;
- избытком информации низкого качества о лекарственных препаратах;
- отсутствием официальных систематизированных данных о клинической эффективности воспроизведенных лекарств;
- постоянным обновлением ассортимента лекарственных средств

Таким образом, по определению Всемирной Организации Здравоохранения, клиническая фармакология – наука, занимающаяся изучением лекарственных средств (ЛС) в применении к человеку. Она ставит своей целью рационализировать лекарственную терапию человека, т.е. сделать ее максимально эффективной и безопасной.

Завдання 3. Складіть власні приклади зразків різних функціональних стилів, використовуючи для опису один об'єкт з фармацевтичної термінології. Назвіть основні ознаки та мовні особливості, які доводять належність до кожного стилю мовлення (зразок виконання завдання див. Додатки).

Завдання 4. Запишіть пропонований текст у розмовному (у формі діалогу), офіційно-діловому й епістолярному стилях.

“Викладач української мови, яку звать Тетяна Альбертівна, поставила студентові 126 групи оцінку “незадовільно”. Цей студент, на ім’я Олександр Марченко, з оцінкою не погодився та звернувся до директора Медичного інституту. Більше того – засмутився і не пішов до університету наступного дня”.

Завдання 5. Прочитайте подані слова. Поясніть відмінність у їхніх значеннях. Із двома словами-паронімами складіть речення (за власним вибором). У яких стилях мовлення вживаються наведені слова.

Зразок: 1. Вітамінний // вітамінізований: вітамінний - який містить вітаміни (вітамінні продукти); вітамінізований - насичений вітамінами (вітамінізований крем). 2. Артеріосклероз. Атеросклероз: артеріосклероз - хронічне захворювання артерій, що характеризується ущільненням їхніх стінок (хворіти на артеріосклероз), атеросклероз - захворювання серцево-судинної системи (ознаки атеросклерозу).

Фармація // фармацевтика; алергологічний // алергічний (алергійний); венерологічний // венеричний; епідеміологічний // епідемічний; рентгенологічний // рентгенівський; травматологічний // травматичний; професійний // професіональний; криз // криза; лікувати // лічити; череватий // черевний; екстрактовий // екстрактивний; болісний // болючий // больовий; водний // водневий // водяний; психіатричний // психічний // психологічний; ступінь // степінь; чисельний // численний;

Завдання 6. Відредагуйте подані речення.

1. Порекомендуйте мені будь-ласка щось від зубної болі. 2. Включіть Микола в кабінеті світло. 3. Ваш організм чуйний до такого препарату? 4. Не мішайте провізору. 5. Кожна хвилина часу дорога. 6. Складність взаємовідношення фармацевта з хворими заключається в тому, що в аптеку звертаються всі, тоді як до лікаря тільки хворі по його спеціальності. 7. Називаючи склад і вживання ліків провізор зобов’язаний об’яснити хворому правила вживання і зберігання лікарських засобів, особливо якщо вони призначені для дітей, пристаркуватих людей або виписані вперше. 8. Отримати всі необхідні інформації і відповіді на запитання виникнені при роботі з лікарськими засобами можна у медичних представників компаній. 9. Краще всього не купуй це лікарство. 10. Будьте готові до любой ситуації. 11. На даний момент я дуже зайнятий. 12. Як вийти з цього положення? 13. До кого я можу звернутися по цьому приводу? 14. Я дам вам візитку. 15. Студентка не прийшла на заняття із-за хвороби. 16. Відбулася нарада по проблемам фармацевтичної освіти на Україні. 16. Провізор вийшов по службових справах.

Завдання 7. На місці крапок, де потрібно, поставте пропущені літери. Поясніть правопис слів.

Гум...анізм фармацевтичної опіки, ак...редитація аптечного закладу, клас...ифікатор лікарських засобів, мас...а фармацевтичного продукту, ак...умулювати досвід у фармацевтичній галузі, дешевий мас...ажер, кол...екція аптечних приладів, агрес...ивний пацієнт, іл...юстрація до фармацевтичної реклами, гідромас...аж, бас...ейн, однотон...ий вантаж з ліками, Міжнародна ас...амблея з питань фармації, ім...унізація, гол...івудський досвід ведення фармацевтичного бізнесу, ім...тація реформ у фармацевтичній галузі, тер...аса на аптечному подвір’ї, аптеки періоду барок...о, наклали вет...о на ввезення ліків, іл...юзорні успіхи фармацевтичної компанії, медичний компрес...ор, голограм...а як засіб захисту лікарських засобів, лоб...і у світовій фармації, монограм...а як засіб індивідуалізації аптек, фармацевт-ем...ігрант, кол...аж про здоровий спосіб життя, власниця аптеки - гол...андка, апел...яція у суді, еф...ектний рекламний агент, фармацевтичний кол...ектив, глос...арій

фармацевтичних термінів, процес...ор в аптечному закладі, ап...лікація на вікні фармацевтичного закладу паперових долоньок, куплених в аптеці під час благодійної акції

Завдання 8. Поставте наголоси в поданих словах.

Черговий, ішіас, камфора, залоза, фармація, лікарський довідник, бюлетень, кропива, спина, параліч, випадок, медикаменти, кишка, бородавка, цінник, генезис, в'язкий, алкоголь, сироватка, дециметр, різкий, легеневий, оздоровити, підлітковий, лікарський (від ліки), лікарський (від лікар), кетгут.

Завдання 9. Наведіть приклади фразеологізмів про аптеки і фармацевтів. Чи погоджуєтесь ви з висловами, поданими нижче.

1. З аптеками познайомся, - з грішми розпрощайся. 2. Аптека і лічить і калічить. 3. Аптека не прибавить віку. 4. Дорогі ліки завжди допомагають, коли не хворому, то аптекареві. 5. Хто здоров, той ліків не потребує. 6. Хворість аптекаря шука.
- 2.

4.3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними методами формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі визначено:

1) методи організації й здійснення навчально-пізнавальної і комунікативної діяльності (міні-лекція, розповідь, пояснення, бесіда, спостереження над мовою та мовленням професійного спрямування, робота з навчальною, науковою, довідковою літературою, вправи);

2) методи стимулювання розвитку комунікативних умінь і навичок (активні методи навчання: проблемні, дискусійні, ігрові (рольові й ділові ігри) й неігрові (аналіз конкретних ситуацій (case-study) та тренінг);

3) методи контролю й самоконтролю студентів (бесіда, тести, самостійна робота з додатковою літературою, активні методи навчання).

Основними **організаційними формами навчання** української мови (за професійним спрямуванням) є:

- 1) практичне заняття;
- 2) самостійна робота.

Засоби навчання з української мови (за професійним спрямуванням) складаються з таких компонентів:

- 1) навчального матеріалу, що складає зміст навчання;
- 2) методів і прийомів навчання, спрямованих на засвоєння мовного матеріалу та вироблення комунікативних умінь і навичок;
- 3) організації навчально-виховної роботи (використання й поєднання різних форм навчання);
- 4) матеріальних засобів навчання: підручники, посібники, таблиці, збірники вправ, аудіо-, відеозаписи, технічні засоби навчання.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Іспит з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох частин (теоретична і практична), що оцінюється **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

Перелік питань до теоретичної частини екзаменаційної роботи

1. Державна мова – мова професійного спілкування сучасного фармацевта.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Професійно-комунікативна компетентність майбутнього фахівця фармацевтичної галузі.
4. Поняття національної та літературної мови. Ознаки і функції літературної мови.
5. Типологія мовних норм сучасної української літературної мови.
6. Культура професійного мовлення - обов'язковий компонент фахової діяльності фармацевта.
7. Комунікативні ознаки культури мови.
8. Рівень комунікативної культури працівників аптечних закладів в Україні. Суржикове мовлення як порушення фахового мовлення.
9. Типологія комунікативних помилок у професійному мовленні фармацевтів.
10. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
11. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів (загальна характеристика).
12. Професійна сфера фармацевта як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
13. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
14. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
15. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
16. Невербальні компоненти спілкування. Роль невербальних засобів у професійній діяльності фармацевта.
17. Слухання і його роль у комунікації. Заохочення, рефлексія, пояснення, співпереживання, конфронтація, інтерпретація та запитання як важливі засоби комунікації: «фармацевт-пацієнт».
18. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
19. Онлайн-консультування та мовленнєва комунікація в інтернет-аптеках як новітні способи спілкування між фармацевтом і пацієнтом.
20. Поняття про ораторську (риторичну) компетентність.
21. Публічний виступ як важливий засіб переконання. Ефективність усного мовлення фармацевта під час просування (рекламування) лікарських препаратів та засобів медичного призначення. Труднощі публічного виступу. Загальні вимоги до публічного виступу.
22. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
23. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
24. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
25. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада.
26. Офіційно-діловий стиль. Основні ознаки офіційно-ділового стилю, призначення, жанрові різновиди.
27. Вимоги до оформлення документів. Документація з кадрово-контрактних питань.
28. Довідково-інформаційні документи.
29. Особливості укладання та оформлення документації фармацевта
30. Етикет службового листування. Культура мовленнєвої комунікації фармацевта по телефону та в Інтернеті. Візитна картка як атрибут ділової комунікації фармацевта (провізора).
31. Науковий стиль як форма презентації інформації про інноваційні розробки та новітні відкриття у галузі фармації.

32. Українська фармацевтична термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Кодифікація і стандартизація термінів.
33. Види термінів за походженням і способом творення. Терміни у фармації.
34. Термінологічна та професійна лексика сучасної української літературної мови, її функції. Професіоналізми й номенклатурні назви у фармацевтичній галузі.
35. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури фахівця з фармації.
36. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
37. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
38. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Особливості написання й оформлення тез.
39. Орфографічні норми сучасної української літературної мови.
40. Специфіка вживання іменника в професійному спілкуванні фармацевта. Категорія роду та числа іменника.
41. Кличний відмінок іменника як форма вираження звертань під час професійного спілкування.
42. Варіанти відмінкових закінчень іменників. Родовий відмінок однини іменників другої відміни чоловічого роду.
43. Морфологічні ознаки прикметника у фаховому мовленні фармацевта (розряди за значенням, ступені порівняння якісних прикметників, їхні форми творення).
44. Особливості вживання числівників у фаховому мовленні. Кількісні та порядкові числівники. Відмінювання числівників.
45. Узгодження числівників з іменниками. Правила запису числівників при оформленні фахової документації з фармації. Визначення часу.
46. Особливості керування в дієслівно-іменникових словосполученнях сучасної української мови. Складні випадки узгодження підмета і присудка.. Речення із звертаннями. Вставні та вставлені конструкції та їхнє значення у фаховому мовленні працівників фармацевтичних закладів. Пряма і непряма мова. Цитування.

«0» варіант екзаменаційного білета

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 22 Охорона здоров'я

Спеціальність – 226 «Фармація, промислова фармація»

Навчальна дисципліна – **УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Варіант № 0

Теоретична частина

1. Українська фармацевтична термінологія: становлення, розвиток і сучасний стан. Кодифікація і стандартизація термінів (**максимальна кількість балів – 15**).
2. Публічний виступ як важливий засіб переконання. Ефективність усного мовлення фармацевта під час просування (рекламування) лікарських препаратів та засобів медичного призначення. Труднощі публічного виступу. Загальні вимоги до публічного виступу (**максимальна кількість балів – 15**).

Практична частина

2.1. *Перекладіть текст українською мовою.*

При назначении в одной из клиник США таблеток одного лекарственного препарата, действующего специфически на процессы свертывания крови, приобретенного от двух различных фармацевтических фирм, содержащих одинаковые дозы, неожиданно было обнаружено, что таблетки одной фирмы оказались в 2 раза активнее таблеток из другой фирмы. Химическим анализом не обнаружено никаких отклонений в содержании

лекарственного вещества в таблетках обеих фирм. Это был первый случай (получивший широкую огласку) точно установленной терапевтической неадекватности, неэквивалентности препаратов, содержащих одинаковые дозы одного и того же действующего вещества, но изготовленных разными предприятиями (**максимальна кількість балів – 10**).

2.2. Виправте й запишіть правильний варіант медичних словосполук.

Аптека працює згідно графіка; закрийте очі, вільна вакансія провізора, підняти питання, повістка дня слідує, на протязі двох тижнів, відповідно з постановою, по цій причині відпустка співпадає з хворобою; різка біль у в поясниці; не з'явився на заняття із-за хвороби; прийом відвідувачів починається в десять годин (**максимальна кількість балів – 10**).

2.3. Поставте подані сполуки в родовому, давальному та кличному відмінках.

Мовчанка Ілля Сергійович, Мацько Марина Іванівна, Марусевич Сергій Петрович, Панцьо Олег Миронович, Шуя Антоніна Олегівна (**максимальна кількість балів – 10**).

2.4. Доберіть українські відповідники до слів іншомовного походження.

Тет-а-тет, пігмент, аргумент, авторитет, гіпотеза, інцидент, ідентичний, гіпотетичний, лаконічний, хронічний, екстрений, фактор, фон (**максимальна кількість балів – 10**).

2.5. Напишіть зовнішню заяву про влаштування на роботу, зазначте реквізити цього документа (максимальна кількість балів – 10).

Затверджено на засіданні кафедри української філології, теорії та історії літератури.
Протокол № 4 від 13 листопада 2020 року

Завідувач кафедри,
голова циклової комісії

_____

(підпис)

Т. П. Шестопалова
(прізвище та ініціали)

Екзаменатор

_____

(підпис)

Т. А. Денищич
(прізвище та ініціали)

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи контролю знань, умінь і навичок студентів

Основними методами контролю знань, умінь та навичок студентів з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, творчі роботи, колоквиум, тестовий контроль, письмовий контроль.

Види контролю

У процесі вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» застосовуються такі види контролю:

- попередній (діагностична контрольна робота, мета якої полягає в діагностиці вихідного рівня знань студентів, що застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом);

- поточний (дає можливість виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес студентів до вдосконаленні знань, умінь і навичок з української мови);

- підсумковий (залікова робота, мета якої полягає у встановленні реального рівня знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній навчальній і фаховій діяльності).

Форми контролю

Індивідуальна, фронтальна і групова перевірка знань, умінь і навичок студентів, самоконтроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання якості засвоєння дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» проводиться за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу (ECTS) та включає попередній, поточний та підсумковий контроль знань. Поточне оцінювання проводиться на практичних заняттях у вигляді усного та письмового опитування, тестового контролю, творчих робіт і контрольної тощо. Оцінювання проводиться за 200-бальною шкалою університету, яка відповідає аналогічній шкалі ЄКТС.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни, становить 200 балів, мінімальна – 120 балів.

Оцінка за поточну навчальну діяльність (ПНД) складає 60% від загальної, тобто максимальна 120 балів, мінімальна – 70 балів.

Відповідно до програми за кожне практичне заняття студент може отримати максимум 5 балів (за семестр – 75 балів), мінімум – 3 бали (за семестр – 45 балів). Програмою передбачено інші види навчальної роботи, які оцінюються додатково: колоквіум з лексики й фразеології (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); промова за фаховою тематикою (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); укладання документів (максимальна кількість балів – 10 балів, мінімальна – 6 балів); контрольна робота (максимальна кількість балів – 15 балів, мінімальна – 7 балів).

Оцінка на підсумковому контролі (іспиті) складає 40% від загальної, тобто максимальна кількість балів – 80, мінімальна – 50 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Тема 1	4
Тема 2	4
Тема 3	4
Тема 4	4
Тема 5	4
Тема 6	4
Тема 7	4
Тема 8	4
Тема 9	4
Тема 10	4
Тема 11	4
Тема 12	4
Тема 13	4
Тема 14	4
Тема 15	4
Тема 16	4
Тема 17	4
Тема 18	4

Колоквіум з лексикології й фразеології	10
Укладання документів	10
Промова за фаховою тематикою	10
Контрольна робота	18
Разом	120
Іспит	80
Загальна кількість балів за семестр	200

Критерії оцінювання знань і завдань для досягнення максимальної кількості балів

Робота на практичних заняттях оцінюється в межах п'яти балів – відповідно до рівня складності та обсягу матеріалу, опрацьованого в процесі підготовки до заняття, а також за ступенем інформативності та якості відповідей студента протягом самого заняття, дотримання під час відповідей норм сучасної української літературної мови.

а) оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував практичне заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з матеріалом, зазначеним у списку рекомендованої літератури;

- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (4-3 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% практичного заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ;

- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки, добре ознайомився з основними джерелами, але не користувався додатковою літературою;

- правильно, в цілому, виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтувавши хід власних думок;

в) оцінка «задовільно» (2-1 бал) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів з боку викладача чи інших студентів, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з основною літературою;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок;

г) оцінка «незадовільно» (0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував практичне заняття в обсязі, меншому за 30%, по суті й за змістом не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;

- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Колоквіум з лексикології й фразеології передбачає досконале знання всіх мовних конструкцій, миттєве їх відтворення під час опитування. Позитивним моментом є вміння

студента вільно вводити запропоновані конструкції до професійно орієнтованого тексту, уміти пояснювати відмінності паронімів за допомогою контексту.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) вивчив матеріал, безпомилково вживає опрацьовані конструкції у власному мовленні.

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- володіє опрацьованим матеріалом на 80%, може вводити запропоновані лексичні одиниці в контекст, припускаючи незначних помилок.

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% опрацьованого матеріалу, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) давав відповіді на поставлені запитання.

Документи повинні бути написані від власного імені відповідно до чинних стандартів (ДСТУ України), відповідати нормам сучасної української літературної мови, містити актуальну інформацію (окрім резюме), естетично оформленими. Студент повинен уміти зазначити всі необхідні реквізити кожного документа, місце їх розташування. Критерієм оцінювання є аналіз і самоаналіз деформованих текстів документів.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував усі необхідні документи; оформив відповідно до чинних стандартів без порушення норм сучасної української літературної мови;

- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% необхідних документів, допустив неточності в оформленні, припустивши незначної кількості орфографічних, пунктуаційних помилок;

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50-30% з переліку необхідних документів, які оформлені зі значною кількістю помилок або неточностей;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував документи в обсязі, меншому за 20%, неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) оформив їх.

- студент не підготував необхідні документи.

Промова на фахову тему повинна бути актуальною, містити аргументи, мати чітку композицію. Аналіз промови передбачає: а) оцінювання з погляду комунікативних ознак культури мовлення; б) ясність і чіткість формулювання теми й тези виступу; в) аналіз вступу промови (традиційність/оригінальність, досягнення/недосягнення ефекту активізації уваги й зацікавленості, презентації теми, налаштування аудиторії на позитивне сприйняття); г) оцінювання з погляду володіння риторичними уміннями, навичками і прийомами (доведення, знаходження переконливих аргументів, їх доцільність, послідовність, володіння прийомами переконання, визначення моделі подання матеріалу); д) дотримання відведеного часу; ж) володіння невербальними засобами спілкування.

а) оцінка «відмінно» (9-10 балів) виставляється студентові, якщо він:

- чітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувалася структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, володів невербальними засобами спілкування, дотримувалася комунікативних ознак культури мовлення.

б) оцінка «добре» (6-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, дотримувався структури виступу, навів переконливі аргументи, уклався в регламент, продемонстрував володіння риторичними прийомами, проте недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

в) оцінка «задовільно» (5-2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- нечітко сформулював тему, мету, актуальність промови фахового спрямування, порушував структуру виступу, навів недостатньо переконливі аргументи, продемонстрував часткове володіння риторичними прийомами недостатньо володів невербальними засобами спілкування, іноді порушував комунікативні ознаки культури мовлення;

г) оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- тематика промова не була фахового спрямування, не дотримувався структури публічного виступу, промова містила численні фактичні й мовленнєві помилки;
- студент відмовився від виголошення промови.

Оцінювання якості виконаної контрольної роботи:

а) оцінка «відмінно» (13-15 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано без помилок відповідно до зразків-еталонів, поданих у на практичних заняттях;

б) оцінка «добре» (8-12 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано відповідно до зразків-еталонів, поданих на практичних заняттях, але в ньому наявні помилки (не більше 4-х);

в) оцінка «задовільно» (4-7 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві неточності; у завданні допущено студентом помилки (не більше 7-х);

г) оцінка «незадовільно» (0-3 бали) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві порушення; у завданні допущено студентом помилки (від 7-ти і більше).

Оцінювання якості екзаменаційної роботи:

Іспит з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складається з двох блоків (теоретичний і практичний), що оцінюється **80 балами**: теоретична частина – 30 балами (кожне питання - 15 балів, практична – 50 балами (кожне завдання – 10 балів).

- теоретичні питання (максимально 15 балів);

- переклад тексту (максимально 10 балів);

- редагування словосполучень (максимально 10 балів).

- відмінювання прізвищ/числівників (максимально 10 балів);
- добір українських відповідників до слів іншомовного походження (максимально 10 балів);

- оформлення запропонованого документа.

а) оцінка «відмінно» (60-80 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є вичерпними, змістовними, логічними, у них відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- зредаговано словосполучення відповідно до літературних норм.

- запропоновано нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних;

- правильно оформлений документ відповідно до чинного стандарту, зазначені реквізити.

Допускається не більше 4 негрубих помилок в тексті перекладу та ще 2 помилки загалом в інших завданнях.

б) оцінка «добре» (30-59 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є повними, змістовними, логічними, проте в них є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 4-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено окремі неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм, але є помилки;

- документ оформлений правильно, не зазначені реквізити.

в) оцінка «задовільно» (10-29 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є неповними, але змістовними, проте в них є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 7-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано переважно з суттєвими порушеннями лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення загалом відповідно до літературних норм;

- документ оформлений з порушенням вимог.

г) оцінка «незадовільно» (0-10 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповіді на теоретичні питання є поверховими (або відповідь на питання відсутня), які не відповідають змісту питання, у них є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 7-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- переклад фахового тексту виконано з помилками без дотримання лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання прізвищ/числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено значні неточності слововживання;

- зредаговано словосполучення помилково.

- документ не оформлений або оформлений з суттєвими порушеннями.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ. : Академія, 2004. 344 с.
2. Ботвина Н. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови. Київ : АртЕк, 2014. 264 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. 256 с.
4. Денищич Т. А. Українська мова (за професійним спрямуванням). Практикум: навчальний посібник для студентів напрямів підготовки: 6.020302 “Історія”, 6.030104 “Політологія”, 6.030201 “Міжнародні відносини”. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2015. 188 с.
5. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення: навчальний посібник для вузів. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 536 с.
6. Золотухін Г.О. Фахова мова медика: підруч. Київ : Здоров'я, 2001. 350 с.
7. Зубков М. Сучасна українська ділова мова : навчальний підручник для вузів. Харків : Торсінг, 2016. 447 с.
8. Єщенко Т.А. Фахове мовлення фармацевта : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація»]. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 110 с.
9. Козаченко Г.В. Українська мова за професійним спрямуванням : [навч. посібник]. Київ : ВСВ «Медицина», 2013. 336 с.
10. Культура фахового мовлення : навчальний посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 572 с.
11. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2007. 360 с.
12. Світлична Є. І., Берестова А. А., Телєжкіна О. О. Фахова мова фармацевта підручник. Харків : Тім Пабліш Груп, 2012. 260 с.
13. Семеног О. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Суми : Сум ДПУ ім. А. Макаренка, 2017. 252 с.
14. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 312 с.
15. Українська мова за професійним спрямуванням : практикум : навч. посіб. Київ : Академія, 2017. 272 с.
16. Український правопис / НАН України: Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т укр. мови. Київ. : Наукова думка, 2018. 288 с.
17. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2010. 696 с.
18. Шутак Л.Б., Г.В. Навчук. Культура усного спілкування медичного працівника : [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації]. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. 177 с.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : [посібник] / за заг. ред. О. Сербенської. – Львів : Світ, 2017. – 152 с.

2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б.Д. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 2014. – 256 с.
3. Астахова В. І. Словник соціологічних та політичних термінів. К. : Вища школа, 2013. 142 с.
4. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання: за матеріалами засобів масової інформації / М. Волощак. – [2-ге вид., доповнене]. – К. : Просвіта, 2013. – 160 с.
5. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія. – Черкаси : Брама–Україна, 2008. 400 с.
6. Лопушинський І. Державна мовна політика в Україні: навч. посібник. Херсон : Олді-плюс, 2011. 478 с.
7. Лопушинський І. Мовна політика та мовна ситуація в Україні. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 363 с.
8. Лопушинський І. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти : досвід, проблеми та перспективи: монографія. Київ, 2006. 456 с.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 291 с.

Інформаційні ресурси

1. Mova.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки: www.mova.info
2. Нова мова: проект розвитку української мови: www.novamova.com.ua
3. Український правопис: www.pravopys.net
4. Російсько-українські словники: www.r2u.org.ua
5. Словники он-лайн: www.rozum.org.ua